

מצגת 4 – מוסד הנישואין

כלכלת משפחה

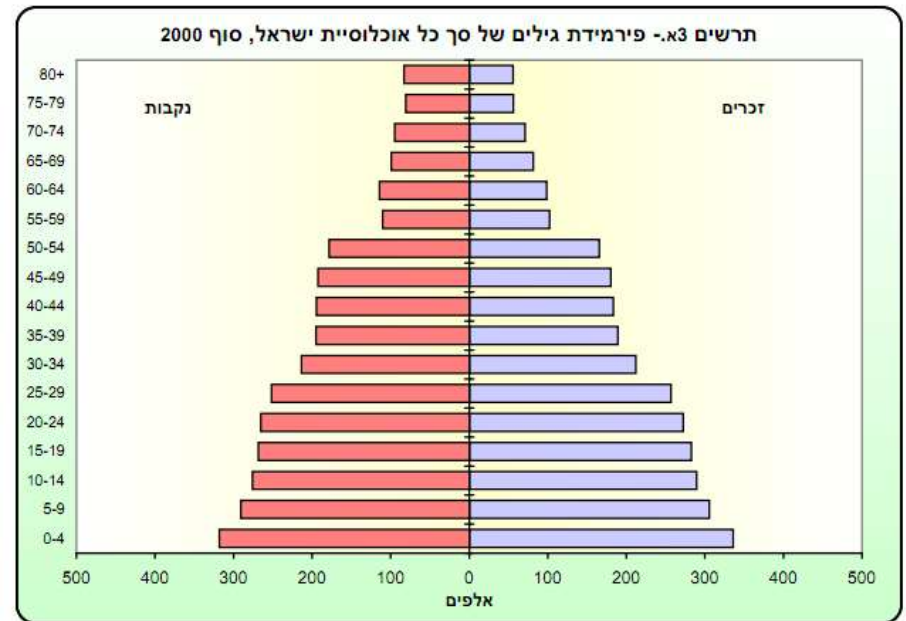
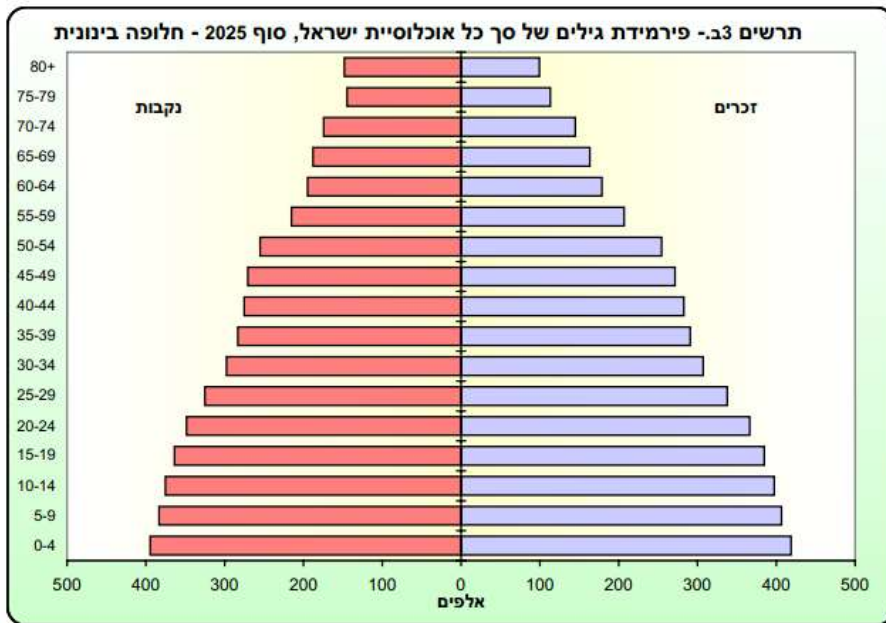
המכללה למנהל

הפקולטה למדעי ההתנהגות

סלע קולקר

selakolker@gmail.com

ישראל דמוגרפיה

- אוכלוסייה: כ-8 מיליון
- לידות בשנה: כ-160 אלף
- תמותת תינוקות: 4 ל-1000 לידות
- תוחלת חיים: גברים 78, נשים 82
- פרייון: יהודים 2.6, מוסלמים 4.7, מחוז דרום 9.0

80

2.9

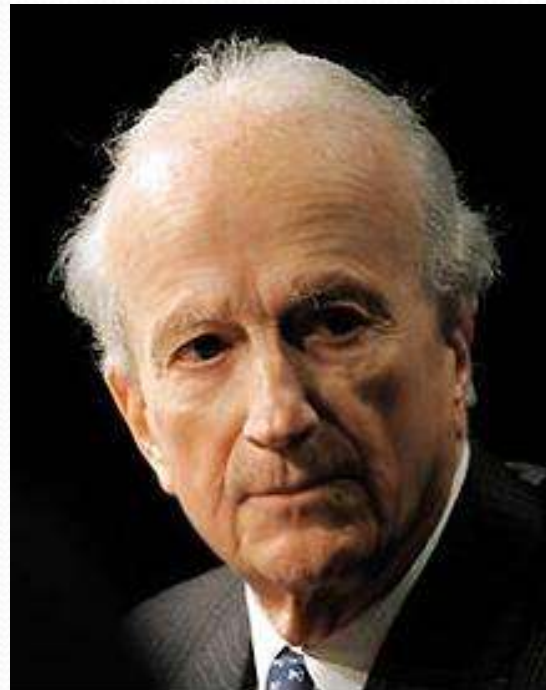
בוחרן פתע

- (1) בשנת 2011 נולדו בישראל 20 ילדים על כל אלף אנשים. כמה לידות היו בארה"ב בשנת 1800 לכל אלף איש?
- (2) בשנת 2000 יש בארה"ב 343 ילדים עד גיל 5, לכל 1,000 נשים בגילאי ההולדה (20-45) השאלה: כמה היו בשנת 1800?
- (3) פריון: בשנת 2000 נולדו 2 ילדים בממוצע לכל אישה אמריקאית. השאלה: כמה ילדים בממוצע נולדו לאישה בארה"ב בשנת 1800?
- (4) מה היתה תוחלת החיים בארה"ב בשנת 1850 ?
- (5) ובשנת 1900 ?
- (6) שיעור תמותת התינוקות בישראל הוא 4 לכל 1,000 לידות. מה היה שיעור זה בארה"ב בשנת 1850 ?

פריון וילודה בארה"ב 1800 - 2000

Year	Birthrate		Child-Woman Ratio		Total Fertility Rate		Life Expectancy		Infant Mortality Rate	
	White	Black	White	Black	White	Black	White	Black	White	Black
1800	55.0 ¹		1342 ²		7.04 ³					
1810	54.3		1358		6.92					
1820	52.8		1295	1191	6.73					
1830	51.4		1145	1220	6.55					
1840	48.3		1085	1154	6.14					
1850	43.3	58.6 ^g	892	1087	5.42	7.90 ^g	39.5 ⁴	23.0	216.8 ⁶	340.0
1860	41.4	55.0 ^h	905	1072	5.21	7.58 ^h	43.6		181.3	
1870	38.3	55.4 ⁱ	814	997	4.55	7.69 ⁱ	45.2		175.5	
1880	35.2	51.9 ^j	780	1090	4.24	7.26 ^j	40.5		214.8	
1890	31.5	48.1	685	930	3.87	6.56	46.8		150.7	
1900	30.1	44.4	666	845	3.56	5.61	51.8 ⁵	41.8	110.8	170.3
1910	29.2	38.5	631	736	3.42	4.61	54.6	46.8	96.5	142.6
1920	26.9	35.0	604	608	3.17	3.64	57.4	47.0	82.1	131.7
1930	20.6	27.5	506	554	2.45	2.98	60.9	48.5	60.1	99.9
1940	18.6	26.7	419	513	2.22	2.87	64.9	53.9	43.2	73.8
1950	23.0	33.3	580	663	2.98	3.93	69.0	60.7	26.8	44.5
1960	22.7	32.1	717	895	3.53	4.52	70.7	63.9	22.9	43.2
1970	17.4	25.1	507	689	2.39	3.07	71.6	64.1	17.8	30.9
1980	15.1	21.3	300	367	1.77	2.18	74.5	68.5	10.9	22.2
1990	15.8	22.4	298	359	2.00	2.48	76.1	69.1	7.6	18.0
2000	13.9	17.0	343	401	2.05	2.13	77.4	71.7	5.7	14.1

Gary Stanley Becker

נולד ב-1930. כלכלן נאו-קלאסי. חתן פרס נובל לכלכלה (1992)
הכלכלן הבולט ביותר, בן זמננו, בתחום כלכלת המשפחה. בחן החלטות חברתיות כמו
נישואין, גירושין והולדת ילדים במסגרת הכללים של עלות שולית ותועלת שולית.

חלוקת הנטל במשפחה

- הנחות המודל:

- הסביבה אינה משתנה
- האדם אינו משתנה לאורך חייו

- מודל 2 תקופות

- בתקופה ראשונה – מחליטים לפתח מיומנות קריירה או משק בית
- בתקופה שניה – מקצים את הזמן הפנוי בין קריירה ומשק בית

המודל

מתחילים מהתקופה השנייה – איך להקצות את הזמן?

- כל אחד על פי היתרון היחסי שלו
- למי שיש יתרון יחסי בפרנסה יקצה את כל זמנו לפרנסה, ולהיפך

חוזרים אחורה לתקופה ראשונה:

- מי שיודע שישקיע את זמנו בפרנסה (למשל) - כדאי לו להשקיע את כל ההכשרה שלו בפרנסה, ולהיפך
- גם אם אין יתרון יחסי – הרי שהוא ייוצר כי כדאי ליצור אותו

מסקנות

- כולם חייבים להתמחות
- ההתמחות תביא ליתרון יחסי
- היתרון היחסי מנתיב חלוקת עבודה קיצונית

כלומר - מה שנכון עבור פירמות ומדינות,
נכון גם עבור פרטים השותפים בניהול משק בית

יתרון יחסי מגדרי

- היתרון היחסי נובע מהשקעה בהון אנושי
- אבל הוא נובע גם מנתונים ביולוגיים עפ"י מגדר
- יש ביניהם היזון חוזר

- יש קשר בין הריון – לידה – הנקה – גידול ילדים
- כשמטפלים בילד הגדול, אפשר (ויעיל) לעשות עוד אחד
- הבאת ילדים וגידול ילדים הם משלימים (Complementarities)

קיבעון מגדרי

- את המיומנות רוכשים כבר בשלב מוקדם בחיים
- הורים דוחפים להתמחות או בקריירה או בניהול משק בית
- הם לא יודעים מה יהיו כישוריו של הילד
- מעריכים את הנטייה הטבעית של הילד על פי מינו
- "מהמרים" על הכשרה בהתאם
- מבחן הסבירות דוחף לקיבעון מגדרי
- קשה להתיר את הסיבות הביולוגיות לקיבעון מהסיבות הסביבתיות

השלכות

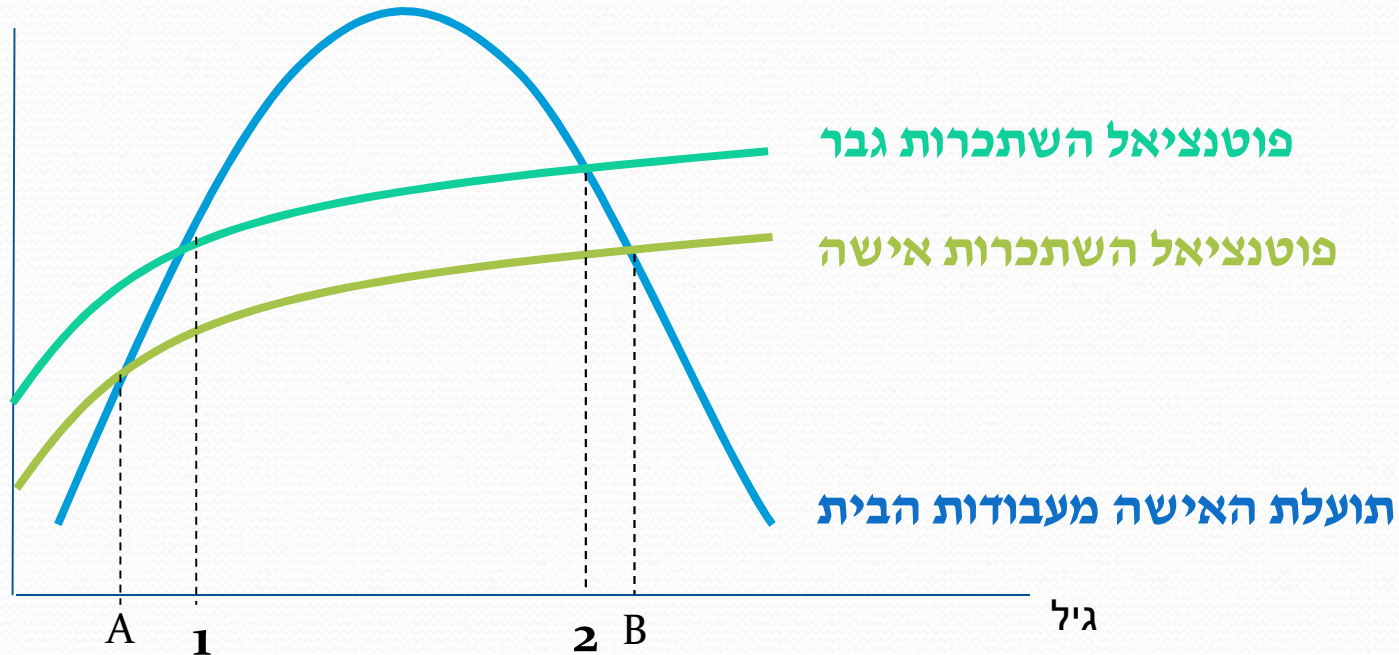
- זוגות חד מיניים – נמצאים במצב של נחיתות
 - אין להם יתרון יחסי
- חד הוריים – בבעיה עוד יותר גדולה
 - אין להם יתרון יחסי
 - אין להם יתרון לגודל

התוצאה

- שכר גבוה לגברים נשואים
- שכר נמוך לנשים נשואות
- שכר ביניים לרווקים ורווקות
- עדיפות קלה בשכר לגברים רווקים על פני רווקות
- נוצרת תלות הדדית בין בני הזוג

יעילות עפ"י בקר

- במרכז החיים – התועלת שאישה מפיקה מעבודות הבית גבוהה בהרבה פוטנציאל ההשתכרות של הגבר
- בין הנקודות A ו B לא כדאי לאישה לעבוד

מוסד הנישואין

- האישה משקיעה את מיטב שנות חייה בגידול הילדים ובמשק הבית
- הגבר מצדו מפרנס את האישה והילדים
- לאישה אין אפשרויות פרנסה, והיא חשופה לנטישה
- סביר יותר שהגבר ירצה להתגרש או לנטוש
- חוזה הנישואין – מחייב את הגבר במקרה נטישה לפצות את האישה

**נישואין הם ברית ארוכת טווח
שנועדה להגן על האישה**

התא הגרעיני המסורתי

חוזה כלכלי ארוך טווח

- האישה - מטלות הבית וגידול הילדים
- הגבר - פרנסה ומעמד

עסקה משתלמת לכל הצדדים !

הפרת חוזה

● האם נישואין היא נקודת שיווי משקל כלכלי?

● ללא חוזה?

● עם חוזה?

● למי כדאי להפר?

● האם יש צורך בפיקוח?

● האם יש צורך בענישה?

מהפכת המאה ה-20

התא המסורתי

במשך מאות שנים ועד שנות ה-50 של המאה הקודמת היה מקובל:

- התמחות מגדרית קיצונית

- 3 מטרות הגבר: למצוא עבודה ~ להינשא ~ להוליד
- 3 מטרות האישה: להינשא ~ להוליד ~ לגדל את הילדים

- אי שוויון מגדרי מובנה

- פערים עצומים בשכר ובחינוך

המאה ה-20

- ב-50 השנים האחרונות חלו שני שינויים מרכזיים:

- ירידה בערך המשפחה הגרעינית

- ירידה בנכונות של פרטים להתחייבויות ארוכות טווח

- המצב החדש אינו מצב של שיווי משקל

איך זה קרה?

מה השתנה?

א. שינויים טכנולוגיים

- הגלולה
- אנטיביוטיקה
- הפלות (שיפור בביצוע אך גם בלגיטימיות ובלגליות)
- מהפכת התקשורת
- גידול בהיצע העבודות המשרדיות
- המזון המעובד

ב. מעמד האישה

- ארגוני נשים פועלים במרץ ובהצלחה לצמצום אי השוויון
- שינויים ביחסים מספריים (נשים לגברים)
 - השכלה עלייה מ- 0.60 ל- 1.00
 - השתתפות בכח העבודה עלייה מ- 0.45 ל- 0.85
 - הכנסה עלייה מ- 0.60 ל- 0.76
- חלוקת תפקידים מעורבת

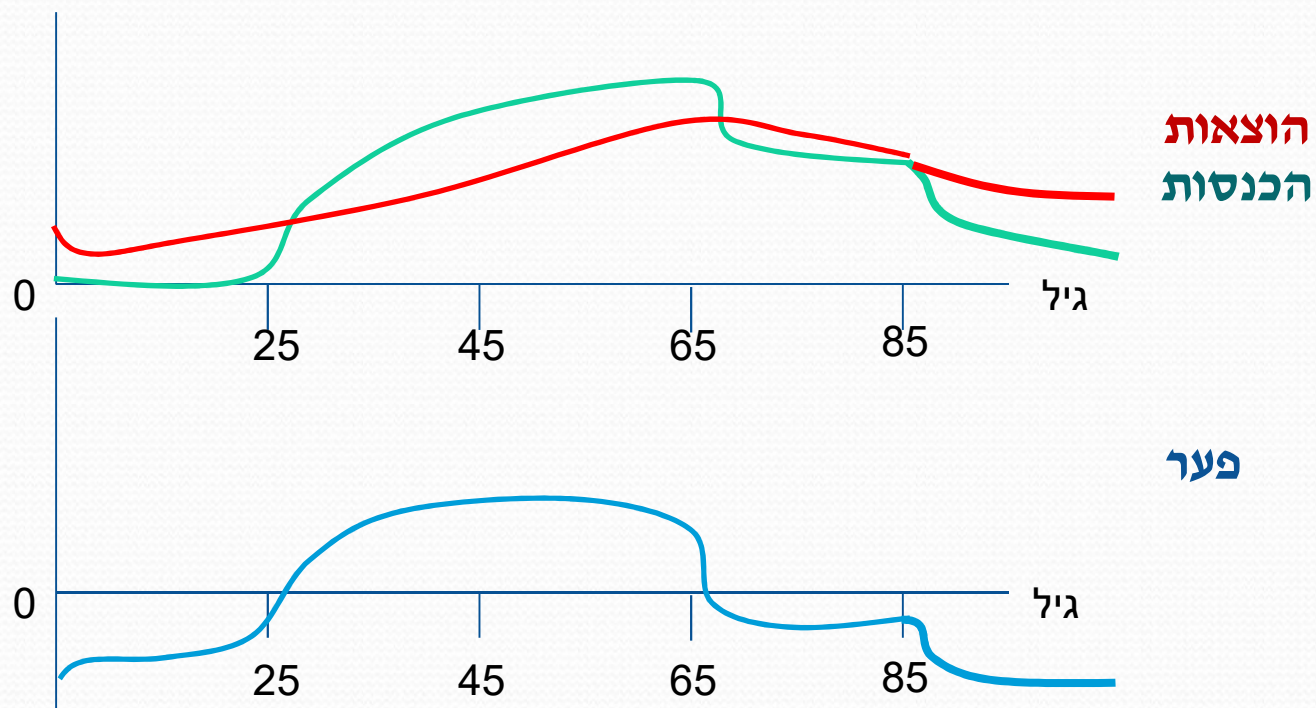
הטרוגניות המשפחה

- הפרדה רעיונית בין סקס, גידול ילדים ונישואין
- כבר אין חובה להתחתן בעקבות הריון
- פחות "לא כדאיי" להיות לבד. לפחות לזמן מה
- ירידה בשיעור הנישואין, ועלייה בגיל הנישואין
- התרחבות המבנה של שני מפרנסים
- עליה בשיעור המתגרשים
- עליה בשיעור החד הוריים
- עליה בשיעור הילדים מחוץ לנישואין
- התפשטות תופעת מגורי-יחד
- משפחות מורכבות

השפעה דמוגרפית

- עלייה בתוחלת החיים
- ירידה בפריון
- משפחות יותר קטנות
- אוכלוסיות מבוגרות יותר

מעגל החיים

USA
2000
2050

Childhood
35%
25%

Working Age
52%
35%

Elderly
11%
25%

Extreme Elderly
2%
15%

בדור הבא, הגיל העובד יתמוך בקשישים יותר מאשר בילדים !

מעמד התא המשפחתי

שינויים במעמד התא המשפחתי

- ירידה במשמעות הכלכלית של המסגרת המשפחתית
- ירידה במשקל החברתי של התא המשפחתי
- את מקומו תופסות הממשלות

שינויים משפטיים

- הפלות
- גירושין
- מיסוי

שינויים מוסריים

התקופה התעשייתית

- נשים מפתחות מוסר דאגה לבני הבית
- גברים מפתחים מוסר של שיתוף בגמול הכספי

התקופה הפוסט-תעשייתית

- נשים נדרשות גם לפתח מיומנות השתכרות, מבלי שמוחלים להם על הצורך לדאוג לבית
- גברים נדרשים ליותר זמן הורות, מבלי שמוותרים להם על החובה להיות מפרנס ראשי

סיכום

- כלכלנים קובעים שחלוקה קיצונית בין עבודה למשק בית היא הפתרון היעיל – אך לא נותנים מענה לבעיית אי השוויון
- אירגוני נשים מוחים על אי השוויון, אך אינם מציעים אלטרנטיבה

דרוש סדר חברתי חדש שבו גברים ונשים יוכלו

- לשלב בין קריירה למשפחה
- לשלב בין ביצוע מטלות היומיום לבין הגשמה עצמית
- להימדד על פי אמות מידה מוסריות חדשות

מבוי סתום

